

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Josefa Fialy (soudce zpravodaje) a soudců Radovana Suchánka a Jiřího Zemánka o ústavní stížnosti stěžovatele **C. H.**, zastoupeného Mgr. Petrem Němcem, advokátem, sídlem Mendíků 1396/9, Praha 4 – Michle, proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. září 2018 č. j. 95 Co117/2018-139, za účasti **Krajského soudu v Ústí nad Labem**, jako účastníka řízení, a obchodní společnosti **PROFI CREDIT Czech, a. s.**, sídlem Klimentská 1216/46, Praha 1 – Nové Město, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

- I. Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. září 2018 č. j. 95 Co 117/2018-139 bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 10. září 2018 č. j. 95 Co 117/2018-139 se ruší.**

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení výše uvedeného rozhodnutí, neboť má za to, že jím bylo porušeno zejména jeho právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a násl. Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), zahrnující též princip rovnosti účastníků řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny, a právo na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Dále napadeným rozhodnutím bylo podle stěžovatele porušeno jeho právo na ochranu vlastnictví podle čl. 11 odst. 1 Listiny a podle čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě.

2. Z ústavní stížnosti, jakož i z vyžádaného spisu Okresního soudu v Mostě (dále jen „okresní soud“) sp. zn. 43 EXE 12098/2015 se podává, že okresní soud usnesením ze dne 18. 4. 2018 č. j. 43 EXE 12098/2015-99 k návrhu stěžovatele jako povinného zastavil exekuci v plném rozsahu (I. výrok), uložil oprávněné – obchodní společnosti **PROFI CREDIT Czech, a. s.**, (v řízení o ústavní stížnosti vedlejší účastnici) – uhradit stěžovateli náklady exekučního řízení (II. výrok) a oprávněné též uložil povinnost zaplatit náklady exekuce soudnímu exekutorovi (III. výrok). Dospěl totiž k závěru, že

smlouva o úvěru, který poskytla oprávněná stěžovateli je neplatná pro zjevnou nespravedlnost, protože výše úrokové sazby mimo jiné desetkrát převyšuje úrokové sazby bankovních institucí. Okresní soud shledal nemravným i opakované poskytnutí revolvingu s navýšením. Souhrn všech smluvních pokut podle něho představuje nepřiměřené zajištění. Smlouvou o revolvingovém úvěru se přitom oprávněná a stěžovatel dohodli na poskytnutí úvěru ve výši 15 000 Kč se splatností 24 měsíců a výší splátek 1 180 Kč měsíčně, celková částka splatná povinným činila 28 320 Kč. Smluvní úrok tak činil 98,10 %. Výše revolvingu činila 10 832 Kč, za jehož každé poskytnutí měl stěžovatel uhradit částku 21 240 Kč a jeho úroková sazba činila 72,89 % ročně. Na základě těchto zjištění okresní soud dospěl k závěru, že smlouva o revolvingovém úvěru jako spotřebitelská smlouva byla sjednána zjevně v neprospěch stěžovatele jako spotřebitele, když smluvní úrok byl sjednán v rozporu s dobrými mravy, neboť převyšoval trojnásobek úroku požadovaného tehdy bankami. Dalším důvodem neplatnosti byl podle okresního soudu automatický revolving s úrokovou sazbou 72,89 % ročně. I tato sazba mnohonásobně převyšovala nejvyšší úrokové sazby bankovních domů u kontokorentů. Výše smluvních pokut přitom byla podle okresního soudu taková, že se tím vytrácel legitimní motivační faktor smluvní pokuty. Ta se totiž mohla v řádu několika měsíců zvýšit až na trojnásobek samotné dlužné částky, čímž se vytrácela její utvzovací funkce a byla pro běžného dlužníka likvidační. Souhrnně byla tedy smlouva o úvěru uzavřená mezi oprávněnou a stěžovatelem koncipována tak, že jí lze podle okresního soudu hodnotit jako zjevnou nespravedlnost podle judikatury Ústavního soudu. Rozpor s dobrými mravy pak okresní soud spatřoval v objektivně existujícím hrubém nepoměru vzájemných plnění, který nespočívá jen v lichevním úroku, ale i v množství smluvních pokut ohrožujících výlučně úvěrovaného – tedy stěžovatele.

3. Krajský soud v Ústí nad Labem (dále jen „krajský soud“) se s tímto rozhodnutím okresního soudu neztotožnil a k odvolání oprávněné jeho usnesení změnil tak, že se návrh stěžovatele na zastavení exekuce zamítá. V daném případě podle názoru krajského soudu není namístě závěr o neplatnosti účastníky sjednané smlouvy o úvěru pro její zjevný rozpor s dobrými mravy, natož aby zde bylo splněno kritérium zjevné nespravedlnosti vyplývající z nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 199/11 ze dne 26. 1. 2012 (N 21/64 SbNU 205) a z nálezu sp. zn. III. ÚS 4084/12 ze dne 11. 12. 2014 (N 226/75 SbNU 527). Uvedené kritérium totiž podle krajského soudu Ústavní soud shledal v postupech, jimiž byla spotřebiteli vnucena ujednání týkající se zajištění nároku věřitele biankosměnkami, smluvními pokutami ve výši 30 % nebo 45 % z dlužné částky, a to za prodlení již v řádu jen několika dnů nebo týdnů. V daném případě však parametry úvěru – jak krajský soud podrobně ve svém rozhodnutí vysvětlil – takto nepřiměřeně nastaveny nejsou.

II.

Argumentace stěžovatele

4. Stěžovatel v ústavní stížnosti zejména namítá, že předmětná úvěrová smlouva je neplatná pro rozpor s dobrými mravy, když úroková sazba překračovala 98 % p.a. a kdy RPSN byla ve výši 95,73 %, což ve svém důsledku znamenalo odměnu pro oprávněnou ve výši 13 320 Kč za to, že stěžovateli poskytla úvěr ve výši 15 000 Kč – stěžovatel v této souvislosti odkazuje na oba shora zmíněné nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 199/11 a sp. zn. III. ÚS 4084/12.

5. Stěžovatel dále namítá, že ústavní stížností napadené usnesení krajského soudu je nepředvídatelné, neboť jiné senáty téhož soudu obdobné věci rozhodují zcela jinak. Stěžovatel v této souvislosti odkazuje příkladmo na usnesení ze dne 7. 2. 2018 č. j. 84 Co 452/2017-69, kdy krajský soud rozhodoval o zastavení exekuce nařízené na základě rozhodčího nálezů vycházejícího ze smlouvy o úvěru se stejnými podmínkami při nesplnění závazku. Tehdy přitom podle stěžovatele exekuci zastavil s tím, že smluvní podmínky poskytnutí úvěru byly podobné těm, jež Ústavní soud ve své judikatuře shledal jako rozporné s dobrými mravy, byť ve věci posuzované senátem krajského soudu číslo 84 Co nebyla vystavena biankosměnka, smluvní úroky byly řádově o desítky procent jiné než v případě rozhodnutí Ústavního soudu a jiný byl i počet sjednaných smluvních pokut. Senát 84 Co krajského soudu byl tedy přesvědčen, že rozpor s dobrými mravy je objektivně založen už tím, že v dané věci existoval hrubý nepoměr vzájemných plnění mezi tehdejšími povinným a tehdejší oprávněnou.

6. Konečně stěžovatel v ústavní stížnosti vysvětluje, proč se domnívá, že rozhodce rozhodující spor mezi ním a oprávněnou byl na výsledku sporu finančně zainteresován a ve skutečnosti za něj podle stěžovatele rozhodovala společnost napojená na oprávněnou. Ze všech těchto důvodů by měl Ústavní soud napadené usnesení krajského soudu zrušit a návrhu na zastavení exekuce by mělo být podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) vyhověno, neboť výkon rozhodčího nálezů odporuje základním principům právního státu [zde stěžovatel odkazuje na nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 502/17 ze dne 10. 1. 2018 (rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>)].

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

7. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno soudní rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný; stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*). Ústavní soud ve své judikatuře akceptoval, že výjimka z nepřipustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. na základě majetkového censu se neuplatní při rozhodování soudu ve fázi výkonu rozhodnutí (srov. k tomu například usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2406/16 ze dne 6. 12. 2016).

IV.

Vyjádření účastníka řízení a vedlejší účastnice řízení

8. Soudce zpravodaj podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkovi řízení a vedlejší účastnici řízení.

9. Krajský soud ve svém vyjádření zejména konstatoval, že exekuční soudy v řízení nemohou přezkoumávat rozhodčí nálezy po věcné stránce. K námitce nepředvídatelnosti

ústavní stížností napadeného rozhodnutí uvedl, že nemůže být nepředvídatelným soudní rozhodnutí, kterým soud sice nevyhoví jedné straně, avšak proto, že se ztotožní s právní argumentací druhé strany, která je neúspěšné straně známa.

10. Vedlejší účastnice se ve stanovené lhůtě k ústavní stížnosti nevyjádřila.

11. Vyjádření účastníka řízení Ústavní soud nezasílal stěžovateli k replice, neboť tato nepřesahuje rámec ústavní stížností napadeného rozhodnutí. Nadto nelze přehlížet, že Ústavní soud ústavní stížností zcela vyhověl.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

12. Dle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány i osoby. Byť předmětem odborných polemik zůstává otázka závaznosti odůvodnění nálezu, přesněji otázka závaznosti nosných důvodů takového rozhodnutí (srov. k tomu souhrnně např. Filip, J. in Bahýľová, L., Filip, J., Molek, P., Podhrázký, M., Suchánek, R., Šimíček, L., Vyhnánek, L. Ústava České republiky: komentář. Praha: Linde, 2010, s. 1216 a násl., anebo Sládeček, V. in Sládeček, V., Mikule, V., Suchánek, R., Syllová, J. Ústava České republiky: komentář. 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2016, s. 1018 a násl.), nepochybně lze přijmout závěr, že odůvodnění nálezu je spjata s jeho výrokem a právě (a jen) v rámci odůvodnění musí být výrok vykládán. Tato vázanost právním názorem Ústavního soudu vyplývá ze samotného smyslu kasace i z čl. 89 odst. 2 Ústavy.

13. Nad tento rámec je v souladu s četnou judikaturou Ústavního soudu [srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 18. 3. 1997 sp. zn. I. ÚS 70/96 (N 29/7 SbNU 191), nález sp. zn. Pl. ÚS 41/02 ze dne 28. 1. 2004 (N 10/32 SbNU 61; 98/2004 Sb.) a další] závěr, že právní názor obsažený v odůvodnění rozhodnutí Ústavního soudu – má-li obecnou povahu – je závazný při řešení typově shodných případů. Je tomu tak mimo jiné proto, že jde ve svém důsledku o způsob výkladu a použití Ústavy, Listiny či mezinárodních závazků. Ústavní soud ovšem dovedl vázanost obecných soudů právním názorem Ústavního soudu také z obecného principu rovnosti v právech podle čl. 1 věty první Listiny, neboť rovnost v právech zakládá též právo na předvídatelné rozhodování v obdobných případech, čímž vylučuje libovůli při aplikaci práva. Za porušení principu rovnosti v právech je nutno pak v této souvislosti považovat zejména ty případy, kdy obecný soud neposkytne účastníkům ochranu jejich základních práv a svobod, ač již ve skutkově obdobných případech byla Ústavním soudem přiznána.

14. Rozhodnutí Ústavního soudu – vedle specifického řízení o kontrole norem – tedy z tohoto pohledu představují závazná výkladová vodítka pro rozhodování ve skutkově a právně obdobných věcech, od nichž je sice možné se odklonit, to ovšem pouze ve výjimečných a rozumně odůvodněných případech [srov. nález sp. zn. I. ÚS 2219/12 ze dne 17. 4. 2014 (N 61/73 SbNU 163)].

15. Jak již přitom bylo naznačeno shora, Ústavní soud ve své judikatuře – srov. opakovaně citované nálezy sp. zn. I. ÚS 199/11 a sp. zn. III. 4084/12 – dovedl, že je neakceptovatelné, aby se případné soudní ochrany dostávalo subjektům – tedy zejména nebankovním společnostem poskytujícím úvěry spotřebitelům – které

evidentně poškozují práva svých klientů. Ustanovení formulářových smluv, do jejichž znění nemá spotřebitel možnost jakkoliv zasáhnout a ovlivnit jejich obsah, kde jeho eventuální závazky jsou zajištěny biankosměnkami, smluvními pokutami ve výši desítek procent [tehdy Ústavní soud uvedl 30 % až 45 %] z dlužné částky nastupujícími již při prodlení v rádech jednotek dnů či týdnů, je proto nutné podle Ústavního soudu považovat za neplatná pro rozpor s dobrými mravy. Tyto závěry pak ve své rozhodovací praxi přijal i Nejvyšší soud (srov. například jeho usnesení z 21. 3. 2018 sp. zn. 20 Cdo 3324/2017), když dovedl, že nejde o věcný přezkum exekučního titulu v rozporu s judikaturou, je-li ve smyslu citovaných nálezů ve vykonávacím řízení zkoumáno, zda je tato úvěrová smlouva v rozporu s dobrými mravy (v tomto ohledu tedy není přílehlavé tvrzení krajského soudu v jeho vyjádření k ústavní stížnosti). Nicméně pro závěr, zda je úvěrová smlouva rozporná s dobrými mravy (a proto je neplatná i rozhodčí smlouva a není dána pravomoc rozhodce), je třeba zkoumat, za jakých konkrétních okolností byla úvěrová smlouva uzavřena.

16. Krajský soud v ústavní stížnosti napadeném usnesení přitom z těchto závěrů Ústavního soudu a Nejvyššího soudu vyšel a – zjednodušeně řečeno – dospěl k závěru, že podmínky úvěrové smlouvy v posuzovaném případě nebyly do té míry drakonické, aby to znamenalo její neplatnost. V této souvislosti upozornil, že stěžovatel se důsledkům rozhodčího nálezu začal bránit až ve vykonávacím řízení (předtím byl pasivní), smluvní pokuta byla odstupňována přiměřeně podle délky prodlení, v úvěrové smlouvě bylo přesně uvedeno (vyčísleno) kolik stěžovatel na úvěr vlastně zaplatí, výše úroků odrážela rizikovost transakce, když zde nebylo zajištění biankosměnkou atp. Za dané situace tedy považoval podmínky úvěrové smlouvy za přijatelné a nelze podle něj v souvislosti s ní hovořit o rozporu s dobrými mravy nebo dokonce nespravedlnosti, tak jak ji zmiňují oba nálezy Ústavního soudu. S tímto názorem se Ústavní soud neztotožňuje.

17. Ústavní soud nepřehlédl, že odůvodnění napadeného usnesení je argumentačně propracované a krajský soud byl evidentně přesvědčen o jeho správnosti. Na druhou stranu se ale toto odůvodnění upíná jen jedním myšlenkovým směrem, a sice, že zde existují povinnosti stěžovatele dané úvěrovou smlouvou vyvěrající z jeho svobodného rozhodnutí a hranice kritéria (ne)mravnosti či (ne)spravedlnosti, jež ho těchto povinností (respektive jejich plnění) mohou ušetřit, by měla být nastavena co nejvýše. Tento pohled – byť není apriorně nesprávný – však sám o sobě obstát podle Ústavního soudu nemůže, neboť zde nejde jen o eventuální lehkovážnost dlužníka, ale škála zvažovaných aspektů musí být širší; nadto kritéria, jež Ústavní soud v obou nálezech jmenoval, nelze chápat tak, jak k tomu odůvodnění usnesení krajského soudu směřuje, že nejsou-li naplněna, závadnost úvěrové smlouvy zjistitelná není.

18. Nejvyšší soud k úvěrovým smlouvám ve spotřebitelských vztazích v rozsudku ze dne 25. 7. 2018 sp. zn. 33 Cdo 2178/2018 mimo jiné uvedl, že důsledky neschopnosti splácet úvěr se netýkají jen dlužníka (spotřebitele), ale dotýkají se společnosti jako celku, neboť na tu mají vliv důsledky dlužníkovy předlužení a případné insolvence. Do veřejné sociální sítě pak spadne často nejen dlužník, ale většinou i osoby na něm závislé, dojde k porušení rodinných a sociálních vztahů. Proto je na věřiteli (zde vedlejší účastníci), aby dlužníka – spotřebitele (zde stěžovatele) náležitě před poskytnutím úvěru prověřil (posoudil jeho schopnost úvěr splácet). Úvěr pak smí spotřebiteli poskytnout jen tehdy, když odbornou péčí schopnost dlužníka posoudil a z jeho zjištění je zřejmé, že dlužník bude schopen úvěr splácet. Neproověří-li věřitel dlužníka dostatečně nebo

poskytne-li dlužníkovi úvěr i přes svá negativní zjištění, je úvěrová smlouva podle Nejvyššího soudu neplatná.

19. Nedostatečné zjištění poměrů dlužníka má i veřejnoprávní souvislosti. Nejvyšší správní soud posuzoval kasační stížnost obchodní společnosti [srov. jeho rozsudek z 1. 4. 2015 č. j. 1 As 30/2015-39] poskytující spotřebitelské úvěry a při výkladu § 9 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, účinného do 30. 11. 2016 (když obsahově obdobná úprava je zakotvena i v § 86 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, tedy pro účely tohoto výkladu lze vycházet z toho, že se právní úprava nezměnila) dovodil, že součástí odborné péče poskytovatele úvěru je i taková obezřetnost, že poskytovatel nespolehá na údaje o schopnosti splácet úvěr tvrzené samotným žadatelem, ale sám tyto údaje prověří (případně si je nechá od žadatele doložit). Pokud takto poskytovatel úvěru nepostupuje, dopouští se správního deliktu, za což mu může podle Nejvyššího správního soudu Česká obchodní inspekce v souladu se zákonem uložit pokutu. Výklad přijatý Nejvyšším správním soudem přitom konvenuje interpretaci zaujaté Soudním dvorem Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) v rozsudku ze dne 18. 12. 2014 ve věci C-449/13 (*CA Consumer Finance SA v. Ingrid Bakkaus a další*). V citovaném rozsudku Soudní dvůr vyložil čl. 8 směrnice 2008/48/ES, o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (dále jen „směrnice“), a bod 26 její preambule tak, že poskytovatel úvěru má povinnost (nese v tomto ohledu důkazní břemeno – v orig. „*the burden of proving*“) posoudit úvěryschopnost dlužníka (spotřebitele) na základě dostatečných informací (na informace podané jen spotřebitelem může poskytovatel úvěru spoléhat jen tehdy, jsou-li dostatečné a podložené doklady); tím má být podle Soudního dvora zabráněno, aby věřitelé neposkytovali úvěry nezodpovědně. Informace o spotřebiteli by si věřitelé měli ověřovat i za trvání obchodního vztahu. V rozsudku ze dne 21. 4. 2016 ve věci C-377/14 (*Ernst Georg Radlinger a Helena Radlingerová v. FINWAY a. s.*) se k předběžné otázce Krajského soudu v Praze Soudní dvůr vyjádřil tak, že i v rámci insolvenčního řízení musí insolvenční soud zohlednit porušení ustanovení zakotvených ve směrnici majících chránit spotřebitele, a to tak, aby spotřebiteli poskytl účinnou ochranu.

20. Podle Ústavního soudu lze na základě výše uvedeného učinit dílčí závěr, že poskytovatel úvěru, kdy dlužník je v postavení spotřebitele, má jednoznačnou povinnost prověřit spotřebitelovu schopnost plánovaný úvěr splatit. Uložením a řádným splněním této povinnosti přitom není chráněn – jak plyne z výše uvedené judikatury – jen samotný dlužník (spotřebitel) a věřitel jako poskytovatel úvěru, ale také v širším pojetí sama společnost jako taková. Oklikou se tak v rámci těchto úvah dostává znovu do popředí myšlenka formulovaná nálezem sp. zn. I. ÚS 199/11; totiž proč by měla státní moc poskytovat ochranu právům v podobě vykonávacího řízení subjektu, který nejenže neproověřil finanční možnosti toho, komu půjčil své peníze, ale také toho, kdo úvěr neposkytl s odůvodněnou důvěrou v to, že bude řádně splacen, nýbrž spíše s cílem dosažení (většího) zisku realizací mnohdy násobného zajištění původního dluhu, k němuž žadatel úvěrů – dlužník, ať už z nevědomosti, z bezvýchodnosti aktuální životní situace nebo i z vlastní nezodpovědnosti a lhostejnosti přistoupil (srov. k tomu výslovně též sněmovní tisk číslo 679/0, důvodová zpráva k zákonu č. 257/2016 Sb., zvláštní část – k § 86; 7. volební období Poslanecké sněmovny Parlamentu, 2013 – 2017). Přitom například právě Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 20 Cdo 3324/2017 formuloval jeho odůvodnění i výrok v situaci – odkázav na nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 199/11 a sp. zn. III. 4084/12 – když zde ze „*strany povinného byla naprostá pasivita jak v rámci řízení rozhodčího tak v rámci řízení exekučního*“. Zjevně

tak ani pro Nejvyšší soud nebyla určujícím kritériem skutečnost, zda si dlužník zvýšenou ochranu „zaslouží“ či nikoliv, ale zda může být tehdy posuzovaná úvěrová smlouva hodnocena jako rozporná s dobrými mravy [a proto by byla neplatná i na ni navazující rozhodčí smlouva a nebyla by dána pravomoc rozhodce a byl by tu dán důvod pro zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

21. Z výše uvedeného nutno podle Ústavního soudu dovodit, že posouzení rozpornosti úvěrové smlouvy s dobrými mravy (a na ni navazující eventuální rozhodnutí soudu o zastavení exekuce) nemůže vycházet jen z „objektivizovaného“ hodnocení jednotlivých parametrů takové úvěrové smlouvy, byť k tomuto úkolu přistoupil krajský soud v nyní posuzované věci důsledně a referenčním kritériem mu bylo zejména odůvodnění nálezu sp. zn. I. ÚS 199/11 (budiž přitom poznamenáno, že odůvodnění obou nálezů pro přesné poměrování parametrů úvěru, jak je krajský soud v napadeném usnesení provedl, nebylo už z povahy věci příliš vhodné; ve starším z obou citovaných nálezů se Ústavní soud dané problematiky jen dotkl mimo jeho nosné důvody a ani v navazujícím nálezu své úvahy příliš nerozvedl – už tedy proto bylo poněkud problematické, kdyby sloužily oba nálezy krajskému soudu jako prubířský kámen pro posouzení jemu předložené úvěrové smlouvy). Naopak obecné soudy – a tedy i krajský soud v nyní posuzované věci – by měly poskytovatele úvěrů vést (i třeba cestou případného zastavení exekuce k návrhu povinného) k přesvědčivému zkoumání toho, zda (budoucí) dlužník nebude mít zjevný problém svůj úvěr splatit. Přitom nejde podle Ústavního soudu o žádný zvlášť přísný či dokonce nepřiměřený požadavek; to, zda je reálné splacení dluhu je přece celkem výchozí zásada, kterou by jako obecný princip měly soudy vzít v úvahu bez ohledu na to, zda je v nějakém zákoně výslovně zakotven, anebo nikoli. Krajský soud se však v ústavní stížnosti napadeném usnesení tím, zda a jak si vedlejší účastnice posoudila – řečeno slovy judikatury Soudního dvora – úvěryschopnost stěžovatele, dostatečně nezabývá.

22. Nad tento rámec – a aniž by to zjevně mělo rozhodující vliv na úvahy uvedené shora – se musí Ústavní soud vymezit proti závěru krajského soudu, když tento k námitce stěžovatele, že jiné senáty tohoto soudu ve skutkově obdobných případech jako je ten stěžovatelův přistupují k zastavení exekuce (když na tuto praxi krajského soudu upozornil okresní soud a ve svém rozhodnutí z ní vyšel) jen stroze v bodě 6 odůvodnění svého rozhodnutí konstatoval, že v podmínkách krajského soudu není k dispozici žádný formalizovaný prostředek ke sjednocení rozhodovací praxe jednotlivých senátů, jak je tomu u Nejvyššího soudu. Přitom právě Nejvyšší soud například ve svém kasačním usnesení ze dne 3. 10. 2017 sp. zn. 20 Cdo 4038/2017 s odkazem na judikaturu Ústavního soudu uvedl, že k porušení principu legitimního očekávání dojde, rozhodoval-li krajský soud na základě prakticky shodných skutkových okolností různě, aniž by toto své odlišné rozhodování dostatečně odůvodnil [srov. k tomu též například náleze Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 252/04 ze dne 25. 1. 2005 (N 16/36 SbNU 173)]. Nejde tedy o to, že by se předmětný senát nemohl od existující judikatury nikdy odklonit, ale měl by tento odklon právě ve vztahu k již existující judikatuře – natož pak k judikatuře vlastního soudu – přesvědčivě vysvětlit.

23. Stěžovatelovou námitkou ekonomické vázanosti rozhodce na stěžovatelem uváděnou obchodní společnost, v jejímž rámci svou rozhodcovskou činnost v případě stěžovatele vykonával, respektive o spojení mezi vedlejší účastníci a touto společností, se Ústavní soud nezabýval, neboť ke kasaci ústavní stížnosti napadeného usnesení přistoupil ze shora uvedených důvodů, když napadené rozhodnutí neobstojí z ústavního

hlediska bez ohledu na to, zda stěžovatelem tvrzená provázanost daných ekonomických subjektů reálně existovala, či nikoliv.

24. Ústavní soud proto z výše uvedených důvodů ústavní stížnosti směřující proti usnesení krajského soudu vyhověl a napadené rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil. Takto rozhodl mimo ústní jednání, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 26. února 2019

Josef Fiala

předseda senátu